Συλλογή της Νομολογίας

ΔΙΑΤΑΞΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)

της 20ής Σεπτεμβρίου 2024*

«Προδικαστική παραπομπή – Επείγουσα προδικαστική διαδικασία – Άρθρο 99 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου – Δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις – Ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης – Απόφαση-πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ – Άρθρο 1, παράγραφος 3 – Άρθρο 4α – Διαδικασία παράδοσης μεταξύ των κρατών μελών – Λόγοι προαιρετικής μη εφαρμογής – Άρθρο 48, παράγραφος 2, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Δικαιώματα άμυνας – Οδηγία 2012/13/ΕΕ – Άρθρο 6 – Δικαίωμα ενημέρωσης στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών – Οδηγία 2013/48/ΕΕ – Άρθρο 3 – Δικαίωμα πρόσβασης σε δικηγόρο στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας – Απόφαση εκδοθείσα κατόπιν δίκης στην οποία ο κατηγορούμενος δεν εμφανίστηκε αυτοπροσώπως ούτε εκπροσωπήθηκε από δικηγόρο – Εθνική ρύθμιση κατά την οποία δεν επιτρέπεται η άρνηση παράδοσης του ενδιαφερομένου – Συμβατότητα με το δίκαιο της Ένωσης»

Στην υπόθεση C-504/24 PPU [Anacco] [i],

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Corte d'appello di Roma (εφετείο Ρώμης, Ιταλία), με απόφαση της 18ης Ιουλίου 2024, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 19 Ιουλίου 2024, στο πλαίσιο ποινικής δίκης κατά

RT,

παρισταμένης της:

Procura Generale della Repubblica presso la Corte d'appello di Roma,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους A. Arabadjiev, πρόεδρο τμήματος, T. von Danwitz, P. G. Xuereb, A. Kumin (εισηγητή) και I. Ziemele, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: N. Αιμιλίου

γραμματέας: A. Calot Escobar

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να αποφανθεί με αιτιολογημένη διάταξη σύμφωνα με το άρθρο 99 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου,

εκδίδει την ακόλουθη

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

[i] Η ονομασία που έχει δοθεί στην παρούσα υπόθεση είναι πλασματική. Δεν αντιστοιχεί στο πραγματικό όνομα κανενός διαδίκου.

Διάταξη

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 6 ΣΕΕ, του άρθρου 48, παράγραφος 2, και του άρθρου 52, παράγραφοι 3 και 4, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης), του άρθρου 6, παράγραφος 3, στοιχείο γ', της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, που υπογράφηκε στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950 (στο εξής: ΕΣΔΑ), του άρθρου 1, παράγραφος 3, και του άρθρου 4α της αποφάσεως-πλαισίου 2002/584/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 2002, για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης και τις διαδικασίες παράδοσης μεταξύ των κρατών μελών (ΕΕ 2002, L 190, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε με την απόφαση-πλαίσιο 2009/299/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2009 (ΕΕ 2009, L 81, σ. 24) (στο εξής: απόφαση-πλαίσιο 2002/584), του άρθρου 6 της οδηγίας 2012/13/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2012, σχετικά με το δικαίωμα ενημέρωσης στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών (ΕΕ 2012, L 142, σ. 1), και του άρθρου 3 της οδηγίας 2013/48/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Οκτωβρίου 2013, σχετικά με το δικαίωμα πρόσβασης σε δικηγόρο στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας και διαδικασίας εκτέλεσης του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης, καθώς και σχετικά με το δικαίωμα ενημέρωσης τρίτου προσώπου σε περίπτωση στέρησης της ελευθερίας του και με το δικαίωμα επικοινωνίας με τρίτα πρόσωπα και με προξενικές αρχές κατά τη διάρκεια της στέρησης της ελευθερίας (ΕΕ 2013, L 294, σ. 1).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο εκτέλεσης, στην Ιταλία, ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης το οποίο εκδόθηκε στις 29 Απριλίου 2024 από την parquet du procureur du Roi de Bruxelles (εισαγγελία Βρυξελλών, Βέλγιο) με σκοπό την εκτέλεση στερητικής της ελευθερίας ποινής την οποία υπέβαλε στην RT το tribunal de première instance francophone de Bruxelles (γαλλόφωνο πρωτοδικείο Βρυξελλών, Βέλγιο).

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Η απόφαση-πλαίσιο 2002/584

3 Οι αιτιολογικές σκέψεις 6 και 12 της αποφάσεως-πλαισίου 2002/584 έχουν ως εξής:

«(6) Το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης το οποίο προβλέπει η παρούσα απόφαση-πλαίσιο αποτελεί την πρώτη περίπτωση συγκεκριμένης εφαρμογής, στον τομέα του ποινικού δικαίου, της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης που έχει χαρακτηρισθεί από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ως "ακρογωνιαίος λίθος" της δικαστικής συνεργασίας.

[…]

(12) Η παρούσα απόφαση-πλαίσιο σέβεται τα θεμελιώδη δικαιώματα και τηρεί τις αρχές που αναγνωρίζονται από το άρθρο 6 [ΣΕΕ] και εκφράζονται στο [Χάρτη], ιδίως δε στο κεφάλαιο VI αυτού. […]»

4 Το άρθρο 1 της αποφάσεως-πλαισίου, το οποίο φέρει τον τίτλο «Ορισμός και υποχρέωση εκτέλεσης του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης», ορίζει στις παραγράφους 2 και 3 τα εξής:

«2. Τα κράτη μέλη εκτελούν κάθε ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης βάσει της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης και σύμφωνα με τις διατάξεις της παρούσας απόφασης-πλαίσιο.

3. Η παρούσα απόφαση-πλαίσιο δεν μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την τροποποίηση της υποχρέωσης σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των θεμελιωδών νομικών αρχών, όπως διατυπώνονται στο άρθρο 6 [ΣΕΕ].»

5 Το άρθρο 4α της εν λόγω αποφάσεως-πλαισίου, το οποίο φέρει τον τίτλο «Αποφάσεις οι οποίες εκδίδονται σε δίκες κατά τις οποίες το ενδιαφερόμενο πρόσωπο δεν εμφανίστηκε αυτοπροσώπως», προβλέπει τα εξής:

«1. Η εκτελούσα δικαστική αρχή δύναται επίσης να αρνηθεί την εκτέλεση του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης που έχει εκδοθεί με σκοπό την εκτέλεση ποινής στερητικής της ελευθερίας ή μέτρου ασφαλείας στερητικού της ελευθερίας, εάν το πρόσωπο δεν εμφανίσθηκε αυτοπροσώπως στη δίκη που οδήγησε στην έκδοση της απόφασης, εκτός εάν στο ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης αναφέρεται ότι το πρόσωπο, βάσει δικονομικών απαιτήσεων που προβλέπονται από το εθνικό δίκαιο του κράτους μέλους έκδοσης:

α) εν ευθέτω χρόνω:
   i) είτε είχε κλητευθεί αυτοπροσώπως και με την κλήτευση είχε ενημερωθεί σχετικά με την προγραμματισμένη ημερομηνία και τον τόπο διεξαγωγής της δίκης που οδήγησε στην έκδοση της αποφάσεως, είτε είχε δι' άλλων μέσων ενημερωθεί πραγματικά και επισήμως για την προγραμματισμένη ημερομηνία και τον τόπο διεξαγωγής της δίκης αυτής, κατά τρόπον ώστε να αποδεικνύεται σαφώς ότι τελούσε εν γνώσει της προγραμματισμένης δίκης·

   και
   ii) είχε ενημερωθεί ότι μπορεί να εκδοθεί απόφαση σε περίπτωση που το πρόσωπο δεν εμφανιστεί στη δίκη·

   ή

β) το πρόσωπο τελούσε εν γνώσει της προγραμματισμένης δίκης, είχε δώσει δε εντολή σε δικηγόρο, τον οποίον διόρισε είτε το ενδιαφερόμενο πρόσωπο είτε το κράτος, να τον ή την εκπροσωπήσει στη δίκη, και εκπροσωπήθηκε όντως από αυτόν τον δικηγόρο στη δίκη·

   ή

γ) αφού του επεδόθη η απόφαση και ενημερώθηκε ρητά για το δικαίωμά του να δικαστεί εκ νέου ή να ασκήσει ένδικο μέσο, όπου το πρόσωπο δικαιούται να παρίσταται, η δε ουσία της υπόθεσης, περιλαμβανομένων και νέων αποδεικτικών στοιχείων, θα επανεξεταστεί, και η δίκη μπορεί να οδηγήσει σε ανατροπή της αρχικής απόφασης:
   i) έχει δηλώσει ρητώς ότι δεν αμφισβητεί την απόφαση·

   ή
   ii) δεν έχει ζητήσει να δικαστεί εκ νέου ή δεν έχει ασκήσει ένδικο μέσο εντός της ισχύουσας προθεσμίας·

   ή

δ) η απόφαση δεν του επιδόθηκε αυτοπροσώπως αλλά:
   i) θα του επιδοθεί αυτοπροσώπως και αμελλητί μετά την παράδοσή του και θα ενημερωθεί ρητά για το δικαίωμά του να δικασθεί εκ νέου ή να ασκήσει ένδικο μέσο, όπου το πρόσωπο δικαιούται να παρίσταται, η δε ουσία της υπόθεσης, περιλαμβανομένων και νέων αποδεικτικών στοιχείων, θα επανεξετασθεί, και η δίκη μπορεί να οδηγήσει σε ανατροπή της αρχικής απόφασης·

   και
   ii) θα ενημερωθεί σχετικά με την προθεσμία εντός της οποίας οφείλει να ζητήσει να δικαστεί εκ νέου ή να ασκήσει ένδικο μέσο, όπως προβλέπεται στο σχετικό ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης.

2. Σε περίπτωση που το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης εκδίδεται με σκοπό την εκτέλεση ποινής στερητικής της ελευθερίας ή μέτρου ασφαλείας στερητικού της ελευθερίας υπό τους όρους της παραγράφου 1 στοιχείο δ), και το ενδιαφερόμενο πρόσωπο δεν έχει λάβει προηγουμένως επίσημη ενημέρωση για την ύπαρξη δικαστικής διαδικασίας εναντίον του, μπορεί, κατά την ενημέρωσή του για το περιεχόμενο του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης, να ζητήσει να λάβει αντίγραφο της απόφασης προτού παραδοθεί. Ευθύς ως ενημερωθεί για το αίτημα, η εκδούσα αρχή παρέχει στον καταζητούμενο το αντίγραφο της απόφασης μέσω της εκτελούσας αρχής. Το αίτημα του καταζητουμένου δεν καθυστερεί ούτε τη διαδικασία παράδοσης ούτε την απόφαση εκτέλεσης του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης. Η διαβίβαση της απόφασης στο ενδιαφερόμενο πρόσωπο γίνεται αποκλειστικά για ενημερωτικούς σκοπούς και δεν θεωρείται ως επίσημη επίδοση της απόφασης ούτε κινεί τις όποιες προθεσμίες ενδέχεται να ισχύουν για αίτηση επανεκδίκασης της υπόθεσης ή άσκηση ενδίκου μέσου.

3. Σε περίπτωση που το πρόσωπο παραδίδεται υπό τους όρους της παραγράφου 1 στοιχείο δ) και έχει ζητήσει επανεκδίκαση της υπόθεσης ή ασκήσει ένδικο μέσο, το μέτρο στέρησης της ελευθερίας του προσώπου που αναμένει την επανεκδίκαση της υπόθεσης ή το ένδικο μέσο επανεξετάζεται, έως ότου ολοκληρωθεί η εν λόγω δικαστική διαδικασία, βάσει του δικαίου του κράτους μέλους έκδοσης, είτε ανά τακτικά διαστήματα είτε κατόπιν αίτησης του ενδιαφερομένου προσώπου. Η επανεξέταση αυτή εμπεριέχει ειδικότερα τη δυνατότητα αναστολής ή διακοπής του μέτρου στέρησης της ελευθερίας. Η επανεκδίκαση της υπόθεσης ή η άσκηση ενδίκου μέσου αρχίζει εν ευθέτω χρόνω μετά την παράδοση.»

Η απόφαση-πλαίσιο 2009/299

6 Οι αιτιολογικές σκέψεις 1, 14 και 15 της αποφάσεως-πλαισίου 2009/299 έχουν ως εξής:

«(1) Το δικαίωμα του κατηγορουμένου να εμφανίζεται αυτοπροσώπως στη δίκη περιλαμβάνεται στο δικαίωμα σε δίκαιη δίκη που προβλέπεται από το άρθρο 6 της [ΕΣΔΑ], όπως ερμηνεύεται από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Το Δικαστήριο έχει επίσης κρίνει ότι το εν λόγω δικαίωμα του κατηγορουμένου να εμφανίζεται αυτοπροσώπως στη δίκη δεν είναι απόλυτο και ότι, υπό ορισμένους όρους, ο κατηγορούμενος μπορεί, εξ ιδίας βουλήσεως, να παραιτηθεί του δικαιώματος αυτού ρητώς ή σιωπηρώς αλλά κατά τρόπο μη επιδεχόμενο αμφισβήτηση.

[…]

(14) Η παρούσα απόφαση-πλαίσιο περιορίζεται να επανορίσει τους λόγους μη αναγνώρισης σε νομικές πράξεις που υλοποιούν την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης. Ως εκ τούτου, το πεδίο εφαρμογής των διατάξεων, όπως εκείνες που αφορούν το δικαίωμα νέας δίκης, περιορίζεται στον ορισμό των λόγων μη αναγνώρισης. Δεν αποσκοπούν στην εναρμόνιση των εθνικών νομοθεσιών. Η παρούσα απόφαση-πλαίσιο δεν θίγει τις μελλοντικές νομικές πράξεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης που αποσκοπούν στην προσέγγιση των νόμων των κρατών μελών στον τομέα του ποινικού δικαίου.

(15) Οι λόγοι άρνησης είναι προαιρετικοί. Πάντως, η διακριτική ευχέρεια των κρατών μελών να μεταφέρουν αυτούς τους λόγους στο εθνικό δίκαιο διέπεται ιδίως από το δικαίωμα για δίκαιη δίκη, λαμβάνοντας παράλληλα υπόψη το συνολικό στόχο της παρούσας απόφασης-πλαισίου που είναι η κατοχύρωση των δικονομικών δικαιωμάτων των προσώπων και η διευκόλυνση της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις».

7 Το άρθρο 1 της εν λόγω αποφάσεως-πλαισίου, το οποίο φέρει τον τίτλο «Στόχοι και πεδίο εφαρμογής», προβλέπει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Οι στόχοι της παρούσας απόφασης-πλαισίου είναι η κατοχύρωση των δικονομικών δικαιωμάτων των προσώπων τα οποία υπόκεινται σε ποινικές διαδικασίες, η διευκόλυνση της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις και, ιδίως, η βελτίωση της αμοιβαίας αναγνώρισης των δικαστικών αποφάσεων μεταξύ κρατών μελών.»

Η οδηγία 2012/13

8 Το άρθρο 6 της οδηγίας 2012/13, το οποίο φέρει τον τίτλο «Δικαίωμα ενημέρωσης σχετικά με την ποινική κατηγορία», έχει ως εξής:

«1. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε ο ύποπτος ή κατηγορούμενος να ενημερώνεται για την αξιόποινη πράξη την οποία φέρεται, ή κατηγορείται, ότι διέπραξε. Η ενημέρωση αυτή είναι άμεση και δεόντως λεπτομερής προκειμένου να διασφαλισθούν ο δίκαιος χαρακτήρας της διαδικασίας και η αποτελεσματική άσκηση των δικαιωμάτων υπεράσπισης του κατηγορουμένου.

[…]

3. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε το αργότερο με τη διαβίβαση του κατηγορητηρίου στο δικαστήριο να παρέχονται λεπτομερή στοιχεία για την ποινική κατηγορία, συμπεριλαμβανομένης της φύσης και του νομικού χαρακτηρισμού της αξιόποινης πράξης και του είδους της συμμετοχής του κατηγορουμένου.

[…]»

Η οδηγία 2013/48

9 Το άρθρο 3 της οδηγίας 2013/48, το οποίο φέρει τον τίτλο «Το δικαίωμα πρόσβασης σε δικηγόρο στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας», ορίζει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν το δικαίωμα των υπόπτων και κατηγορουμένων να έχουν πρόσβαση σε δικηγόρο εντός προθεσμίας και κατά τρόπο που να επιτρέπει στους ενδιαφερομένους να ασκούν τα δικαιώματα υπεράσπισής τους πρακτικά και αποτελεσματικά.

[…]

4. Τα κράτη μέλη επιδιώκουν να διαθέτουν γενική ενημέρωση ώστε να διευκολύνουν τους υπόπτους και τους κατηγορούμενους να προσφεύγουν σε δικηγόρο.

Παρά τις διατάξεις εθνικού δικαίου που αφορούν την υποχρεωτική παράσταση δικηγόρου, τα κράτη μέλη καθορίζουν τις αναγκαίες ρυθμίσεις ώστε να διασφαλίζουν ότι ύποπτοι και κατηγορούμενοι που στερούνται της ελευθερίας τους είναι σε θέση να ασκούν αποτελεσματικά το δικαίωμα πρόσβασης σε δικηγόρο, εκτός εάν έχουν παραιτηθεί από το δικαίωμα αυτό σύμφωνα με το άρθρο 9.

[…]»

Η οδηγία (ΕΕ) 2016/343

10 Το άρθρο 8 της οδηγίας (ΕΕ) 2016/343 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9ης Μαρτίου 2016, για την ενίσχυση ορισμένων πτυχών του τεκμηρίου αθωότητας και του δικαιώματος παράστασης του κατηγορουμένου στη δίκη του στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας (ΕΕ 2016, L 65, σ. 1), το οποίο φέρει τον τίτλο «Δικαίωμα παράστασης του κατηγορουμένου στη δίκη του», προβλέπει τα εξής:

«[…]

2. Τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέπουν ότι μια δίκη που μπορεί να οδηγήσει σε απόφαση για την ενοχή ή την αθωότητα του υπόπτου ή κατηγορουμένου μπορεί να διεξαχθεί ερήμην αυτού, υπό τον όρο ότι:

α) ο ύποπτος ή κατηγορούμενος έχει ενημερωθεί εγκαίρως σχετικά με τη δίκη και τις συνέπειες της μη παράστασης· ή

β) ο ύποπτος ή κατηγορούμενος, αφού ενημερώθηκε για τη δίκη, εκπροσωπείται από εξουσιοδοτημένο δικηγόρο ο οποίος διορίστηκε είτε από τον ύποπτο ή κατηγορούμενο είτε από το κράτος.

[…]

4. Στις περιπτώσεις που τα κράτη μέλη έχουν ένα σύστημα που προβλέπει τη δυνατότητα διεξαγωγής δικών ερήμην του υπόπτου ή κατηγορουμένου, αλλά δεν είναι δυνατό να τηρηθούν οι προϋποθέσεις που καθορίζονται στην παράγραφο 2 του παρόντος άρθρου επειδή ο ύποπτος ή ο κατηγορούμενος δεν μπορεί να εντοπιστεί παρ' όλο που καταβλήθηκαν οι δέουσες προσπάθειες, τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέψουν ότι είναι εντούτοις δυνατό να ληφθεί απόφαση και να εκτελεστεί. Σε αυτή την περίπτωση τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι, όταν οι ύποπτοι ή οι κατηγορούμενοι λαμβάνουν γνώση της απόφασης, ειδικότερα όταν συλλαμβάνονται, λαμβάνουν επίσης γνώση της δυνατότητας να προσβάλουν την απόφαση και του δικαιώματος να ζητήσουν νέα δίκη ή να ασκήσουν άλλο μέσο ένδικης προστασίας, σύμφωνα με το άρθρο 9.

[…]»

11 Κατά το άρθρο 9 της εν λόγω οδηγίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Δικαίωμα σε νέα δίκη»:

«Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι ο ύποπτος ή ο κατηγορούμενος, στις περιπτώσεις που δεν παρίστατο στη δίκη του και δεν έχουν τηρηθεί οι όροι που προβλέπονται στο άρθρο 8 παράγραφος 2, έχει δικαίωμα σε νέα δίκη ή άλλο ένδικο μέσο προστασίας που επιτρέπει επαναπροσδιορισμό της ουσίας της υπόθεσης, περιλαμβανομένης της εξέτασης νέων αποδεικτικών στοιχείων, και που ενδέχεται να οδηγήσει σε ανατροπή της αρχικής απόφασης. Στο πλαίσιο αυτό, τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι οι εν λόγω ύποπτοι και κατηγορούμενοι έχουν το δικαίωμα να παρίστανται, να συμμετέχουν ουσιαστικά, σύμφωνα με τις διαδικασίες που προβλέπει το εθνικό δίκαιο, και να ασκούν τα δικαιώματα υπεράσπισής τους.»

Το εθνικό δίκαιο

Το ιταλικό δίκαιο

12 Το άρθρο 24 του Ιταλικού Συντάγματος προβλέπει τα εξής:

«Καθένας έχει δικαίωμα να προσφύγει στα δικαστήρια για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων και των εννόμων συμφερόντων του.

Η υπεράσπιση αποτελεί απαραβίαστο δικαίωμα σε όλα τα στάδια και σε όλους τους βαθμούς της διαδικασίας.

Κατάλληλα μέτρα εξασφαλίζουν στους άπορους τα μέσα να προσφεύγουν και να υπερασπίζονται τον εαυτό τους ενώπιον οποιουδήποτε δικαστηρίου.

[…]»

13 Το άρθρο 2 του legge n. 69 – Disposizioni per conformare il diritto interno alla decisione quadro 2002/584/GAI del Consiglio, del 13 giugno 2002, relativa al mandato d'arresto europeo e alle procedure di consegna tra Stati membri (νόμου 69 περί διατάξεων για τη συμμόρφωση του εσωτερικού δικαίου προς την απόφαση-πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 2002, για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης και τις διαδικασίες παράδοσης μεταξύ των κρατών μελών), της 22ας Απριλίου 2005 (GURI αριθ. 98, της 29ης Απριλίου 2005, σ. 6, στο εξής: νόμος 69/2005), το οποίο φέρει τον τίτλο «Σεβασμός των θεμελιωδών δικαιωμάτων και συνταγματικές εγγυήσεις», ορίζει τα εξής:

«Η εκτέλεση του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να οδηγήσει σε παραβίαση των υπέρτατων αρχών της συνταγματικής τάξης του κράτους ή σε προσβολή των αναγνωριζόμενων από το Σύνταγμα αναπαλλοτρίωτων δικαιωμάτων του ανθρώπου, των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των θεμελιωδών νομικών αρχών που κατοχυρώνονται στο άρθρο 6 [ΣΕΕ] ή των θεμελιωδών δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται στην [ΕΣΔΑ] και στα πρόσθετα πρωτόκολλά της.»

14 Το άρθρο 6 του νόμου 69/2005, το οποίο φέρει τον τίτλο «Περιεχόμενο του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης στο πλαίσιο παθητικής νομιμοποίησης κατά τη διαδικασία παράδοσης», ορίζει στις παραγράφους 1, 1 bis και 2 τα εξής:

«1. Το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης πρέπει να περιέχει τα ακόλουθα στοιχεία:

a) ταυτότητα και ιθαγένεια του εκζητούμενου προσώπου·

b) όνομα, διεύθυνση, αριθμούς τηλεφώνου και φαξ, ηλεκτρονική διεύθυνση της δικαστικής αρχής έκδοσης του εντάλματος·

c) ένδειξη ότι υπάρχει εκτελεστή απόφαση, απόφαση για τη λήψη προσωρινών μέτρων ή οιαδήποτε άλλη εκτελεστή δικαστική απόφαση της αυτής ισχύος που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής των άρθρων 7 και 8 του παρόντος νόμου·

d) φύση και νομικό χαρακτηρισμό της αξιόποινης πράξης·

e) περιγραφή των περιστάσεων υπό τις οποίες διαπράχθηκε η αξιόποινη πράξη, συμπεριλαμβανομένου του χρόνου, του τόπου της τέλεσης και του βαθμού συμμετοχής του εκζητούμενου προσώπου·

f) την επιβληθείσα ποινή εάν πρόκειται για αμετάκλητη απόφαση ή, σε άλλες περιπτώσεις, την κατώτατη και τη μέγιστη ποινή που προβλέπονται από τη νομοθεσία του κράτους έκδοσης του εντάλματος·

g) στο μέτρο του δυνατού, τις λοιπές συνέπειες της αξιόποινης πράξης.

1 bis. Όταν το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης εκδίδεται με σκοπό την εκτέλεση στερητικής της ελευθερίας ποινής ή στερητικού της ελευθερίας μέτρου ασφαλείας που επιβλήθηκε στο πλαίσιο δίκης στην οποία το ενδιαφερόμενο πρόσωπο δεν παρέστη αυτοπροσώπως, το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης πρέπει επίσης να περιέχει μνεία τουλάχιστον μιας από τις ακόλουθες προϋποθέσεις, ήτοι ότι:

a) ο ενδιαφερόμενος κλητεύθηκε εμπροθέσμως, είτε αυτοπροσώπως είτε κατά τρόπον ώστε να αποδεικνύεται σαφώς ότι τελούσε εν γνώσει της ημερομηνίας και του τόπου διεξαγωγής της δίκης που οδήγησε στην ερήμην του εκδοθείσα απόφαση, καθώς και του γεγονότος ότι η απόφαση αυτή μπορούσε να εκδοθεί ακόμη και ερήμην του·

b) ο ενδιαφερόμενος, έχοντας ενημερωθεί για την ύπαρξη δικαστικής διαδικασίας εναντίον του, εκπροσωπήθηκε στη δίκη που οδήγησε στην εν λόγω απόφαση από δικηγόρο, διορισμένο είτε από τον ίδιο είτε αυτεπαγγέλτως·

c) ο ενδιαφερόμενος, αφού του έχει επιδοθεί η απόφαση της οποίας ζητείται η εκτέλεση και έχει ενημερωθεί σχετικά με το δικαίωμά του για εκ νέου συζήτηση της υπόθεσης ή διεξαγωγή δίκης σε δεύτερο βαθμό στην οποία δικαιούται να παραστεί, η δε ουσία της υπόθεσης, περιλαμβανομένων και νέων αποδεικτικών στοιχείων, θα επανεξεταστεί και η δίκη μπορεί, ως εκ τούτου, να οδηγήσει στην εξαφάνιση της αρχικής απόφασης, δήλωσε ρητά ότι δεν αμφισβητεί την απόφαση ή δεν ζήτησε την εκ νέου συζήτησή της ή τη διεξαγωγή δίκης σε δεύτερο βαθμό εντός της ταχθείσας προθεσμίας·

d) η απόφαση δεν επιδόθηκε στον ίδιο τον ενδιαφερόμενο, αλλά θα την παραλάβει αυτοπροσώπως και αμελλητί μετά την παράδοσή του στο κράτος έκδοσης του εντάλματος και θα ενημερωθεί ρητά σχετικά με το δικαίωμά του για εκ νέου συζήτηση της υπόθεσης ή διεξαγωγή δίκης σε δεύτερο βαθμό, καθώς και για την προθεσμία εντός της οποίας δικαιούται να ζητήσει την εκ νέου συζήτηση της υπόθεσης ή τη διεξαγωγή δίκης σε δεύτερο βαθμό στην οποία δικαιούται να παραστεί, η δε ουσία της υπόθεσης, περιλαμβανομένων και νέων αποδεικτικών στοιχείων, θα επανεξεταστεί και η δίκη μπορεί, ως εκ τούτου, να οδηγήσει στην εξαφάνιση της αρχικής απόφασης.

2. Εάν το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης δεν περιέχει τις πληροφορίες που αναφέρονται στην παράγραφο 1, στοιχεία a, c, d, e και f, ή δεν αναφέρει ότι συντρέχει τουλάχιστον μια από τις προϋποθέσεις της παραγράφου 1α, η δικαστική αρχή ενεργεί σύμφωνα με το άρθρο 16. Η δικαστική αρχή ενεργεί κατά τρόπο ανάλογο όταν κρίνει αναγκαίο να λάβει άλλα στοιχεία προκειμένου να εξακριβώσει αν η υπόθεση εμπίπτει σε μία από τις περιπτώσεις που προβλέπονται στα άρθρα 18, 18 bis, 18 ter και 19.»

15 Το άρθρο 18 ter του νόμου 69/2005, το οποίο επιγράφεται «Αποφάσεις που εκδίδονται ερήμην του κατηγορουμένου», προβλέπει τα εξής:

«1. Όταν το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης εκδίδεται με σκοπό την εκτέλεση ποινής ή μέτρου ασφαλείας που επιβλήθηκε σε δίκη στην οποία ο ενδιαφερόμενος δεν παρέστη αυτοπροσώπως, το εφετείο μπορεί επίσης να αρνηθεί την παράδοση, εάν το ένταλμα σύλληψης δεν περιέχει στοιχεία για καμία από τις προϋποθέσεις του άρθρου 6, παράγραφος 1 bis, και το κράτος έκδοσης του εντάλματος δεν έχει παράσχει στοιχεία για τις εν λόγω προϋποθέσεις ούτε και μετά από αίτηση βάσει του άρθρου 16.

2. Ωστόσο, στις περιπτώσεις της παραγράφου 1, το εφετείο μπορεί να επικυρώσει την παράδοση, εφόσον αποδεικνύεται με βεβαιότητα ότι ο ενδιαφερόμενος τελούσε εν γνώσει της δίκης ή εκουσίως δεν έλαβε γνώση της.

3. Εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 6, παράγραφος 1 bis, στοιχείο d, το πρόσωπο του οποίου ζητείται η παράδοση και το οποίο δεν ενημερώθηκε προηγουμένως για την ποινική διαδικασία που διεξήχθη εναντίον του μπορεί να ζητήσει να του αποσταλεί αντίγραφο της απόφασης στην οποία βασίζεται το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης. Η αίτηση αυτή δεν συνιστά σε καμία περίπτωση λόγο που να δικαιολογεί την αναβολή της διαδικασίας παράδοσης ή της απόφασης εκτέλεσης του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης. Το εφετείο μεριμνά για την άμεση διαβίβαση της αίτησης στην εκδούσα αρχή.»

Το βελγικό δίκαιο

16 Κατά το άρθρο 186 του βελγικού κώδικα ποινικής δικονομίας:

«Εάν ο κλητευθείς, ή ο δικηγόρος που τον εκπροσωπεί, δεν εμφανιστεί την ημέρα και ώρα που ορίζεται στην κλήση, δικάζεται ερήμην.»

17 Το άρθρο 187, παράγραφος 1, του εν λόγω κώδικα ορίζει τα εξής:

«Ο καταδικασθείς ερήμην μπορεί να ασκήσει ανακοπή κατά της απόφασης εντός δεκαπέντε ημερών από την επίδοσή της.

Σε περίπτωση που η απόφαση δεν επιδόθηκε στον ίδιο, ο ερήμην καταδικασθείς μπορεί να ασκήσει ανακοπή όσον αφορά τις ποινικές καταδίκες εντός δεκαπέντε ημερών από την ημέρα που έλαβε γνώση της επίδοσης.

Εάν λάβει γνώση των ποινικών καταδικών με την επίδοση ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης ή αίτησης έκδοσης ή αν η προθεσμία των δεκαπέντε ημερών δεν έχει ακόμη λήξει κατά τον χρόνο της σύλληψής του στην αλλοδαπή, μπορεί να ασκήσει ανακοπή εντός δεκαπέντε ημερών από την παράδοσή του ή από την ημερομηνία άρσης της κράτησής του στο εξωτερικό.

Εάν δεν αποδειχθεί ότι έλαβε γνώση της επίδοσης, ο ερήμην καταδικασθείς μπορεί να ασκήσει ανακοπή μέχρι την εκπνοή της προθεσμίας παραγραφής της ποινής. Όσον αφορά καταδίκες αστικής φύσεως, μπορεί να ασκήσει ανακοπή μέχρι την εκτέλεση της απόφασης.

[…]»

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

18 Στις 29 Απριλίου 2024 η parquet du procureur du Roi de Bruxelles (εισαγγελία Βρυξελλών) εξέδωσε ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης κατά της RT (στο εξής: επίμαχο ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης), υπηκόου Γαλλίας και Μάλι και κατόχου διπλωματικού διαβατηρίου Μάλι, με σκοπό την εκτέλεση στερητικής της ελευθερίας ποινής δύο ετών, στην οποία είχε καταδικαστεί από το tribunal de première instance francophone de Bruxelles (γαλλόφωνο πρωτοδικείο Βρυξελλών), με απόφαση της 18ης Οκτωβρίου 2023, βάσει του άρθρου 100 ter, του άρθρου 432, παράγραφος 1, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, και παράγραφος 3, και του άρθρου 432, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, του βελγικού ποινικού κώδικα, λόγω απαγωγής του ανήλικου τέκνου της και κράτησής του στην αλλοδαπή για διάστημα άνω των πέντε ημερών (στο εξής: απόφαση της 18ης Οκτωβρίου 2023).

19 Από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι η απόφαση της 18ης Οκτωβρίου 2023 εκδόθηκε ερήμην κατά το πέρας δίκης η οποία διεξήχθη χωρίς το κατηγορητήριο να έχει πράγματι επιδοθεί στην RT και, ως εκ τούτου, χωρίς να έχει παρασταθεί η ίδια ή δικηγόρος διορισμένος από την ίδια ή αυτεπαγγέλτως στην επ' ακροατηρίου συζήτηση που διεξήχθη στο πλαίσιο της διαδικασίας αυτής.

20 Τα πραγματικά περιστατικά βάσει των οποίων εκδόθηκε η απόφαση της 18ης Οκτωβρίου 2023, όπως εκτίθενται στη απόφαση περί παραπομπής, μπορούν να συνοψιστούν ως εξής. Κατόπιν της διακοπής της σχέσεώς της με τον JG το 2018, η RT μετακόμισε στο Μάλι με τη θυγατέρα τους, την UMTG, η οποία γεννήθηκε στις Βρυξέλλες στις 3 Νοεμβρίου 2015. Ενεργώντας κατ' αυτόν τον τρόπο η RT παραβίασε τις αποφάσεις του tribunal de première instance de Bruxelles, tribunal de la famille (πρωτοδικείου Βρυξελλών, τμήμα υποθέσεων οικογενειακού δικαίου, Βέλγιο), της 26ης Ιουνίου και της 24ης Σεπτεμβρίου 2019, από τις οποίες προκύπτει, μεταξύ άλλων, ότι η κύρια κατοικία της UMTG έπρεπε να είναι με τον JG στο Βέλγιο.

21 Στις 20 Ιουνίου 2024 η RT συνελήφθη κατά την άφιξή της στην Ιταλία και τέθηκε υπό προσωρινή κράτηση με σκοπό την εκτέλεση του επίμαχου ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης. Στις 22 Ιουνίου 2024 το Corte d'appello di Roma (εφετείο Ρώμης, Ιταλία), το οποίο είναι το αιτούν δικαστήριο, προέβη σε ακρόαση της RT, η οποία δεν συναίνεσε να παραδοθεί στις βελγικές αρχές. Η RT υποστήριξε ειδικότερα ότι τα δικαστήρια του Μάλι τής είχαν αναθέσει την

επιμέλεια της UMTG και ότι ο JG είχε συμφωνήσει με τη μεταφορά της UMTG στο Μάλι. Κατά τη συνεδρίαση της 2ας Ιουλίου 2024, η RT ζήτησε, μεταξύ άλλων, να μην εκτελεστεί το εν λόγω ένταλμα σύλληψης και να διαταχθεί η άρση της προσωρινής κράτησής της.

22 Κατόπιν αιτήσεως του αιτούντος δικαστηρίου, το Υπουργείο Δικαιοσύνης (Βέλγιο) επισήμανε, με έγγραφο της 8ης Ιουλίου 2024, ότι η RT κλητεύθηκε με συστημένη επιστολή να παραστεί στη συνεδρίαση της 4ης Οκτωβρίου 2023 του tribunal de première instance francophone de Bruxelles (γαλλόφωνου πρωτοδικείου Βρυξελλών) στο πλαίσιο της διαδικασίας που οδήγησε στην απόφαση της 18ης Οκτωβρίου 2023. Δεδομένου ότι το εν λόγω πρόσωπο δεν εμφανίστηκε κατά την ακροαματική διαδικασία αυτή, ούτε εκπροσωπήθηκε σε αυτήν από δικηγόρο, η απόφαση εκδόθηκε ερήμην, κατόπιν διαδικασίας η οποία δεν διεξήχθη κατ' αντιμωλίαν. Εξάλλου, το αιτούν δικαστήριο αναφέρει ότι τόσο από το ανωτέρω έγγραφο όσο και από το επίμαχο ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης προκύπτει ότι, σε περίπτωση παράδοσής της στις βελγικές αρχές, η RT θα μπορούσε, εντός προθεσμίας δεκαπέντε ημερών από την επίδοση της κλήσης, να ασκήσει ανακοπή κατά της απόφασης της 18ης Οκτωβρίου 2023 ενώπιον του tribunal de première instance francophone de Bruxelles (γαλλόφωνου πρωτοδικείου Βρυξελλών) και ότι η ανακοπή αυτή, αν γινόταν δεκτή, θα επέφερε την ακύρωση της απόφασης για τη διεξαγωγή νέας δίκης κατά την οποία η RT θα είχε τα ίδια δικαιώματα με εκείνα που θα είχε κατά τη διαδικασία που οδήγησε στην έκδοση της εν λόγω απόφασης. Επιπλέον, αναφέρει ότι η RT έχει τη δυνατότητα, εντός προθεσμίας 30 ημερών από την επίδοση της απόφασης της 18ης Οκτωβρίου 2023, να ασκήσει έφεση κατ' αυτής ενώπιον του cour d'appel de Bruxelles (εφετείου Βρυξελλών, Βέλγιο). Και στις δύο περιπτώσεις, η RT θα εκπροσωπείται υποχρεωτικά από δικηγόρο διορισμένο είτε από την ίδια είτε από το γραφείο δικαστικής αρωγής, θα έχει επαρκή χρόνο για να προετοιμάσει την άμυνά της και θα έχει τη δυνατότητα να υποβάλει αίτηση αποφυλάκισης.

23 Με διάταξη της 11ης Ιουλίου 2024, το αιτούν δικαστήριο, αφενός, απέρριψε το αίτημα της RT για την άρση της προσωρινής κράτησής της και, αφετέρου, επισήμανε ότι είχε προσδιορίσει για τις 24 Σεπτεμβρίου 2024 ακροαματική διαδικασία προκειμένου να αποφανθεί επί της ουσίας της υπόθεσης όσον αφορά την εκτέλεση του επίμαχου ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης.

24 Στο μέτρο που ο νόμος 69/2005, ο οποίος εκδόθηκε προς εφαρμογή της απόφασης-πλαισίου 2002/584, δεν προβλέπει τη δυνατότητα άρνησης παράδοσης της RT σε περίπτωση όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, το αιτούν δικαστήριο διατηρεί αμφιβολίες ως προς το συμβατό του νόμου αυτού τόσο με το ιταλικό συνταγματικό δίκαιο όσο και με το δίκαιο της Ένωσης. Πράγματι, όπως προκύπτει από τη νομολογία του Corte costituzionale (Συνταγματικού Δικαστηρίου, Ιταλία) και του Corte suprema di cassazione (Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου, Ιταλία), στην Ιταλία δεν είναι δυνατόν να διεξαχθεί ποινική δίκη χωρίς την εκπροσώπηση του κατηγορουμένου από δικηγόρο, ακόμη και όταν ο κατηγορούμενος απουσιάζει. Πρόκειται για αρχή συνταγματικής τάξεως η οποία, κατά το αιτούν δικαστήριο, επιβεβαιώνεται από το άρθρο 48 του Χάρτη καθώς και από το άρθρο 6 της ΕΣΔΑ και η οποία, υπό το πρίσμα του άρθρου 6 ΣΕΕ και του άρθρου 1, παράγραφος 3, της αποφάσεως-πλαισίου 2002/584, αντιτίθεται στην εκτέλεση ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης προς εκτέλεση στερητικής της ελευθερίας ποινής επιβληθείσας χωρίς ο κατηγορούμενος να εκπροσωπείται από δικηγόρο και, ως εκ τούτου, κατά προσβολή των δικαιωμάτων υπεράσπισής του.

25 Στο πλαίσιο αυτό, το αιτούν δικαστήριο μνημονεύει την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως που υπέβαλε το Corte suprema di cassazione (Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο), με απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2023, στην εκκρεμή υπόθεση C-40/24, Derterti, η οποία αφορά, μεταξύ άλλων, το ίδιο ζήτημα με εκείνο της κύριας δίκης.

26 Υπό τις περιστάσεις αυτές, το Corte d'appello di Roma (εφετείο Ρώμης) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Έχουν οι ακόλουθες διατάξεις:

α. το άρθρο 6 [ΣΕΕ], το άρθρο 48, παράγραφος 2, και το άρθρο 52, παράγραφοι 3 και 4, του [Χάρτη],

β. το άρθρο 6, παράγραφος 3, στοιχείο γ', της [ΕΣΔΑ],

γ. το άρθρο 1, παράγραφος 3, και το άρθρο 4α, της απόφασης-πλαισίου [2002/584],

δ. το άρθρο 6 της οδηγίας [2012/13], και

ε. το άρθρο 3 της οδηγίας [2013/48],

στο σύνολό τους, την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση όπως η ιταλική που προβλέπεται στα άρθρα 2, 6 και 18 ter του νόμου 69/2005, η οποία δεν επιτρέπει στο Corte d' appello (εφετείο, Ιταλία), ως αρμόδιο δικαιοδοτικό όργανο του κράτους προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση, να αρνηθεί την παράδοση προσώπου στο κράτος έκδοσης στο πλαίσιο εκτέλεσης ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης εκδοθέντος βάσει καταδικαστικής απόφασης η οποία επιβάλλει στερητική της ελευθερίας ποινή, στο κράτος έκδοσης, κατόπιν ποινικής δίκης που διεξήχθη χωρίς την παρουσία διορισθέντος από τον κατηγορούμενο ή διορισθέντος αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο δικηγόρου, και, εν πάση περιπτώσει, χωρίς αποτελεσματική υπεράσπιση, ακόμη και στις περιπτώσεις κατά τις οποίες –μετά την εκτέλεση του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης– ο καταδικασθείς έχει το δικαίωμα να του επιδοθεί η καταδικαστική απόφαση και μπορεί να ασκήσει ανακοπή ή έφεση κατά της εν λόγω καταδικαστικής απόφασης;»

Επί του αιτήματος εφαρμογής της επείγουσας προδικαστικής διαδικασίας

27 Το αιτούν δικαστήριο ζήτησε να εξεταστεί η υπό κρίση αίτηση προδικαστικής αποφάσεως με την επείγουσα προδικαστική διαδικασία που προβλέπει το άρθρο 23α, πρώτο εδάφιο, του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το άρθρο 107 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου.

28 Προς στήριξη του αιτήματος αυτού, το εν λόγω δικαστήριο αναφέρει ότι η RT τελεί υπό προσωρινή κράτηση από τις 20 Ιουνίου 2024.

29 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί, πρώτον, ότι η υπό κρίση αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά, μεταξύ άλλων, την ερμηνεία της αποφάσεως-πλαισίου 2002/584, της οδηγίας 2012/13 και της οδηγίας 2013/48, οι οποίες εμπίπτουν στον τίτλο V του τρίτου μέρους της ΣΛΕΕ, σχετικά με τον χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης. Συνεπώς, η ως άνω προδικαστική παραπομπή μπορεί να υπαχθεί στην επείγουσα προδικαστική διαδικασία.

30 Όσον αφορά, δεύτερον, την προϋπόθεση του επείγοντος, η προϋπόθεση αυτή πληρούται ιδίως όταν ο ενδιαφερόμενος στην υπόθεση της κύριας δίκης στερείται επί του παρόντος την ελευθερία του και η συνέχιση της κράτησής του εξαρτάται από την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης, διευκρινιζομένου ότι η κατάσταση του προσώπου αυτού πρέπει να εκτιμάται ως

έχει κατά τον χρόνο εξετάσεως του αιτήματος περί υπαγωγής της αίτησης προδικαστικής αποφάσεως στην επείγουσα διαδικασία (απόφαση της 14ης Μαΐου 2024, Stachev, C-15/24 PPU, EU:C:2024:399, σκέψη 42 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

31 Εν προκειμένω, αφενός, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι η RT στερείται όντως την ελευθερία της από τις 20 Ιουνίου 2024 και ότι βρισκόταν στην κατάσταση αυτή κατά τον χρόνο εξέτασης του αιτήματος υπαγωγής της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως στην επείγουσα διαδικασία.

32 Αφετέρου, το αιτούν δικαστήριο επισήμανε, κατ' ουσίαν, ότι θα μπορούσε, ανάλογα με την απάντηση του Δικαστηρίου στο προδικαστικό ερώτημα, να αναγκαστεί να αρνηθεί την εκτέλεση του επίμαχου ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης και, ως εκ τούτου, να διατάξει την αποφυλάκιση της RT.

33 Υπό τις συνθήκες αυτές, το πρώτο τμήμα του Δικαστηρίου αποφάσισε, την 1η Αυγούστου 2024, κατόπιν προτάσεως του εισηγητή δικαστή και αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να κάνει δεκτό το αίτημα του αιτούντος δικαστηρίου περί εξετάσεως της υπό κρίση αίτησης προδικαστικής αποφάσεως κατά την επείγουσα προδικαστική διαδικασία.

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

34 Δυνάμει του άρθρου 99 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, όταν η απάντηση σε ερώτημα που υποβάλλεται με αίτηση προδικαστικής αποφάσεως μπορεί να συναχθεί σαφώς από τη νομολογία ή όταν δεν υπάρχει καμία εύλογη αμφιβολία ως προς την απάντηση που προσήκει σε ένα τέτοιο ερώτημα, το Δικαστήριο, κατόπιν προτάσεως του εισηγητή δικαστή και αφού ακούσει τον γενικό εισαγγελέα, μπορεί οποτεδήποτε να αποφανθεί με αιτιολογημένη διάταξη.

35 Το ως άνω άρθρο πρέπει να εφαρμοστεί στην υπό κρίση υπόθεση.

36 Με το μόνο υποβληθέν προδικαστικό ερώτημα το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 4α της αποφάσεως-πλαισίου 2002/584, υπό το πρίσμα του άρθρου 6 ΣΕΕ, του άρθρου 48, παράγραφος 2, και του άρθρου 52, παράγραφοι 3 και 4, του Χάρτη, του άρθρου 6, παράγραφος 3, στοιχείο γ', της ΕΣΔΑ, του άρθρου 1, παράγραφος 3, της εν λόγω αποφάσεως-πλαισίου, του άρθρου 6 της οδηγίας 2012/13, και του άρθρου 3 της οδηγίας 2013/48, έχει την έννοια ότι αντιβαίνει σε εθνική ρύθμιση η οποία δεν επιτρέπει στην εκτελούσα δικαστική αρχή να αρνηθεί την παράδοση προσώπου, εκζητούμενου δυνάμει ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης που εκδόθηκε με σκοπό την εκτέλεση ποινής στερητικής της ελευθερίας επιβληθείσας στο κράτος έκδοσης του εντάλματος, εάν το εκζητούμενο πρόσωπο δεν εμφανίστηκε αυτοπροσώπως στη δίκη που οδήγησε στην έκδοση της αποφάσεως ούτε εκπροσωπήθηκε από δικηγόρο διορισμένο είτε από το ίδιο το πρόσωπο αυτό είτε αυτεπαγγέλτως και, εν πάση περιπτώσει, ελλείψει αποτελεσματικής υπεράσπισης, σε περίπτωση κατά την οποία επιδίδεται στο εκζητούμενο πρόσωπο, μετά την παράδοσή του, η απόφαση που εκδόθηκε ερήμην του και μπορεί το εν λόγω πρόσωπο να ασκήσει ανακοπή ή έφεση κατ' αυτής.

37 Προκαταρκτικώς, από πάγια νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι τόσο η αρχή της αμοιβαίας εμπιστοσύνης μεταξύ των κρατών μελών όσο και η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης, η οποία εδράζεται με τη σειρά της στην αμοιβαία εμπιστοσύνη μεταξύ των κρατών μελών, έχουν θεμελιώδη σημασία στο δίκαιο της Ένωσης, δεδομένου ότι καθιστούν δυνατή τη δημιουργία και τη διατήρηση ενός χώρου χωρίς εσωτερικά σύνορα. Ειδικότερα, η αρχή της αμοιβαίας εμπιστοσύνης,

όσον αφορά μεταξύ άλλων τον χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, επιβάλλει σε κάθε κράτος μέλος να δέχεται, πλην εξαιρετικών περιστάσεων, ότι όλα τα λοιπά κράτη μέλη τηρούν το δίκαιο της Ένωσης, ιδίως δε ότι σέβονται τα αναγνωρισμένα από το δίκαιο της Ένωσης θεμελιώδη δικαιώματα [αποφάσεις της 31ης Ιανουαρίου 2023, Puig Gordi κ.λπ., C-158/21, EU:C:2023:57, σκέψη 93, και της 21ης Δεκεμβρίου 2023, GN (Λόγος άρνησης στηριζόμενος στο υπέρτατο συμφέρον του παιδιού), C-261/22, EU:C:2023:1017, σκέψη 33 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

38 Επομένως, τα κράτη μέλη, όταν θέτουν σε εφαρμογή το δίκαιο της Ένωσης, υποχρεούνται να θεωρήσουν δεδομένο τον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων από τα λοιπά κράτη μέλη, με αποτέλεσμα να μην έχουν τη δυνατότητα όχι μόνο να απαιτήσουν από κάποιο άλλο κράτος μέλος να εφαρμόσει εθνικό επίπεδο προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων υψηλότερο από το επίπεδο προστασίας που εγγυάται το δίκαιο της Ένωσης, αλλά επίσης, πλην εξαιρετικών περιπτώσεων, να ελέγξουν αν το άλλο κράτος μέλος έχει πράγματι σεβαστεί, σε μια συγκεκριμένη περίπτωση, τα θεμελιώδη δικαιώματα που κατοχυρώνει η Ένωση [γνωμοδότηση 2/13 (Προσχώρηση της Ένωσης στην ΕΣΔΑ), της 18ης Δεκεμβρίου 2014, EU:C:2014:2454, σκέψη 192, και απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2023, GN (Λόγος άρνησης στηριζόμενος στο υπέρτατο συμφέρον του παιδιού), C-261/22, EU:C:2023:1017, σκέψη 34 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

39 Στο πλαίσιο αυτό, η απόφαση-πλαίσιο 2002/584 κατατείνει, μέσω της καθιέρωσης ενός απλουστευμένου και αποτελεσματικού συστήματος παράδοσης των καταδικασθέντων ή υπόπτων για παραβάσεις της ποινικής νομοθεσίας, στη διευκόλυνση και στην επιτάχυνση της δικαστικής συνεργασίας, συμβάλλοντας στην επίτευξη του σκοπού τον οποίο έχει θέσει η Ένωση, να συγκροτήσει δηλαδή χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης επί τη βάσει του υψηλού βαθμού εμπιστοσύνης που πρέπει να υπάρχει μεταξύ των κρατών μελών [απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2023, C-261/22 GN (Λόγος άρνησης στηριζόμενος στο υπέρτατο συμφέρον του παιδιού), C-261/22, EU:C:2023:1017, σκέψη 35 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

40 Η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης, η οποία, κατά την αιτιολογική σκέψη 6 της αποφάσεως-πλαισίου 2002/584, συγκεκριμενοποιείται για πρώτη φορά στο προβλεπόμενο στην εν λόγω απόφαση-πλαίσιο ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης, αποτελεί τον «ακρογωνιαίο λίθο» της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις. Η αρχή αυτή αποτυπώνεται στο άρθρο 1, παράγραφος 2, της αποφάσεως-πλαισίου 2002/584, το οποίο θεσπίζει τον κανόνα κατά τον οποίο τα κράτη μέλη υποχρεούνται να εκτελούν κάθε ευρωπαϊκό ένταλμα συλλήψεως βάσει της αρχής αυτής και σύμφωνα με τις διατάξεις της απόφασης-πλαισίου [αποφάσεις της 21ης Δεκεμβρίου 2023, GN (Λόγος άρνησης στηριζόμενος στο υπέρτατο συμφέρον του παιδιού), C-261/22, EU:C:2023:1017, σκέψη 36 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία, και της 21ης Δεκεμβρίου 2023, G. K. κ.λπ. (Ευρωπαϊκή Εισαγγελία), C-281/22, EU:C:2023:1018, σκέψη 59 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

41 Συνεπώς, αφενός, οι δικαστικές αρχές εκτέλεσης μπορούν να αρνηθούν την εκτέλεση ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης μόνο για λόγους που απορρέουν από την απόφαση-πλαίσιο 2002/584, όπως αυτή έχει ερμηνευθεί από το Δικαστήριο. Αφετέρου, ενώ η εκτέλεση του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης συνιστά τον κανόνα, η άρνηση εκτέλεσης έχει προβλεφθεί ως εξαίρεση, η οποία πρέπει να ερμηνεύεται στενά [απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2023, GN (Λόγος άρνησης που στηρίζεται στο υπέρτατο συμφέρον του παιδιού), C-261/22, EU:C:2023:1017, σκέψη 37 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

42 Ειδικότερα, το άρθρο 4α, παράγραφος 1, της αποφάσεως-πλαισίου 2002/584 συνιστά εξαίρεση από τον κανόνα που επιβάλλει στη δικαστική αρχή εκτέλεσης την υποχρέωση παράδοσης του εκζητούμενου προσώπου στο κράτος μέλος έκδοσης του εντάλματος και, ως εκ τούτου, πρέπει να ερμηνεύεται στενά [πρβλ. απόφαση της 23ης Μαρτίου 2023, Minister for Justice and Equality (Άρση αναστολής), C-514/21 και C-515/21, EU:C:2023:235, σκέψη 55].

43 Συνεπώς, πρώτον, από το ίδιο το γράμμα της διάταξης αυτής προκύπτει ότι η δικαστική αρχή εκτελέσεως έχει τη δυνατότητα να αρνηθεί την εκτέλεση ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως εκδοθέντος προς τον σκοπό εκτελέσεως στερητικής της ελευθερίας ποινής ή μέτρου στερητικού της ελευθερίας αν ο ενδιαφερόμενος δεν εμφανίστηκε αυτοπροσώπως στη δίκη που οδήγησε στην έκδοση της αποφάσεως, εκτός εάν στο ευρωπαϊκό ένταλμα συλλήψεως αναγράφεται ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις που τίθενται, αντιστοίχως, στα στοιχεία α′ έως δ′ της ως άνω διατάξεως [απόφαση της 23ης Μαρτίου 2023, Minister for Justice and Equality (Άρση αναστολής), C-514/21 και C-515/21, EU:C:2023:235, σκέψη 48 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

44 Συναφώς, επισημαίνεται ότι το άρθρο 4α περιορίζει, επομένως, τη δυνατότητα αρνήσεως εκτελέσεως του ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως, απαριθμώντας, με συγκεκριμένο και ενιαίο τρόπο, τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες δεν χωρεί άρνηση αναγνωρίσεως και εκτελέσεως αποφάσεως εκδοθείσας κατόπιν δίκης στην οποία ο ενδιαφερόμενος δεν παρέστη αυτοπροσώπως [απόφαση της 23ης Μαρτίου 2023, Minister for Justice and Equality (Άρση αναστολής), C-514/21 και C-515/21, EU:C:2023:235, σκέψη 49 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

45 Επομένως, η δικαστική αρχή εκτελέσεως υποχρεούται να προβεί σε εκτέλεση ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως, παρά την απουσία του ενδιαφερομένου από τη δίκη που οδήγησε στην έκδοση της αποφάσεως, όταν διαπιστώνεται η συνδρομή κάποιας από τις περιστάσεις που προβλέπονται στο άρθρο 4α, παράγραφος 1, στοιχεία α′, β′, γ′ ή δ′, της αποφάσεως-πλαισίου 2002/584 (απόφαση της 17ης Δεκεμβρίου 2020, Generalstaatsanwaltschaft Hamburg, C-416/20 PPU, EU:C:2020:1042, σκέψη 41).

46 Όσον αφορά το άρθρο 4α, παράγραφος 1, στοιχείο δ′, της αποφάσεως-πλαισίου 2002/584, το οποίο είναι κρίσιμο εν προκειμένω, δεδομένου ότι από την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως προκύπτει ότι η RT δεν εμφανίστηκε αυτοπροσώπως στη δίκη που οδήγησε στην έκδοση της αποφάσεως, ήτοι της αποφάσεως της 18ης Οκτωβρίου 2023, ούτε της επιδόθηκε αυτοπροσώπως η απόφαση αυτή, και δεδομένου ότι το επίμαχο ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης διαλαμβάνει ότι η RT μπορεί να ασκήσει ανακοπή ή έφεση κατά της εν λόγω αποφάσεως, αντίστοιχα, εντός δεκαπέντε ή τριάντα ημερών από την επίδοσή της, η διάταξη αυτή δεν αναφέρεται στη συνδρομή δικηγόρου κατά τη δίκη.

47 Ειδικότερα, από το γράμμα του άρθρου 4α, παράγραφος 1, στοιχείο δ′, δεν προκύπτει ότι η δικαστική αρχή εκτέλεσης θα μπορούσε να αρνηθεί την εκτέλεση ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης, στην περίπτωση που το ένταλμα εις βάρος του εκζητούμενου προσώπου εκδόθηκε κατόπιν δίκης στην οποία το εν λόγω πρόσωπο δεν εμφανίστηκε αυτοπροσώπως λόγω του ότι δεν εκπροσωπήθηκε από δικηγόρο διορισθέντα είτε από το ίδιο το πρόσωπο αυτό είτε αυτεπαγγέλτως. Η αντίθετη άποψη θα ισοδυναμούσε, επομένως, με την προσθήκη στην απόφαση-πλαίσιο 2002/584 μιας προϋποθέσεως για την εκτέλεση ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης την οποία δεν προέβλεψε ο νομοθέτης της Ένωσης.

48 Δεύτερον, όσον αφορά το ιστορικό θεσπίσεως και τους σκοπούς τους οποίους επιδιώκει το άρθρο 4α της αποφάσεως-πλαισίου 2002/584, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η διάταξη αυτή έχει ως σκοπό να εξασφαλίσει υψηλό επίπεδο προστασίας και να παράσχει στη δικαστική αρχή εκτελέσεως τη δυνατότητα να παραδώσει τον ενδιαφερόμενο παρά την απουσία του από τη δίκη που οδήγησε στην καταδίκη του, τηρουμένων συγχρόνως πλήρως των δικαιωμάτων άμυνάς του. Ειδικότερα, όπως προκύπτει ρητώς από το άρθρο 1 της αποφάσεως-πλαισίου 2009/299, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα των αιτιολογικών της σκέψεων 1 και 15, το εν λόγω άρθρο 4α προστέθηκε στην απόφαση-πλαίσιο 2002/584 με σκοπό την προστασία του δικαιώματος του κατηγορουμένου να εμφανίζεται αυτοπροσώπως στην ποινική δίκη που έχει κινηθεί εναντίον του και, συγχρόνως, τη βελτίωση της αμοιβαίας αναγνώρισης των δικαστικών αποφάσεων μεταξύ των κρατών μελών [απόφαση της 23ης Μαρτίου 2023, Minister for Justice and Equality (Άρση αναστολής), C-514/21 και C-515/21, EU:C:2023:235, σκέψη 50 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

49 Παράλληλα, η απόφαση-πλαίσιο 2009/299 κατήργησε το άρθρο 5, παράγραφος 1, της αποφάσεως-πλαισίου 2002/584, το οποίο επέτρεπε στη δικαστική αρχή εκτέλεσης –σε περίπτωση ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης εκδοθέντος προς εκτέλεση αποφάσεως η οποία εκδόθηκε ερήμην και ενώ ο ενδιαφερόμενος δεν είχε ενημερωθεί για την ημερομηνία και τον τόπο της ακροαματικής διαδικασίας που οδήγησε στην έκδοσή της– να εξαρτήσει την παράδοση του εκζητουμένου από τον όρο ότι η δικαστική αρχή έκδοσης του εντάλματος θα της παράσχει επαρκείς εγγυήσεις ότι ο εκζητούμενος θα έχει τη δυνατότητα να ζητήσει να δικαστεί εκ νέου στο κράτος μέλος έκδοσης του εντάλματος, εμφανιζόμενος αυτοπροσώπως.

50 Συνεπώς, προκειμένου να διασφαλιστεί η προστασία των δικαιωμάτων άμυνας και πρόσβασης σε δικηγόρο, το άρθρο 4α, παράγραφος 1, στοιχείο δ', σημείο i, της αποφάσεως-πλαισίου 2002/584 απαιτεί ο ερήμην καταδικασθείς να έχει το δικαίωμα «να δικασθεί εκ νέου ή να ασκήσει ένδικο μέσο, όπου δικαιούται να παρίσταται, η δε ουσία της υπόθεσης, περιλαμβανομένων και νέων αποδεικτικών στοιχείων, θα επανεξετασθεί, και η δίκη μπορεί να οδηγήσει σε ανατροπή της αρχικής απόφασης».

51 Εξάλλου, πρέπει να επισημανθεί, αφενός, ότι η απόφαση-πλαίσιο 2002/584 εισάγει σύστημα αμοιβαίας αναγνωρίσεως στηριζόμενο στην αρχή της αμοιβαίας εμπιστοσύνης και ότι, όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 14 της αποφάσεως-πλαισίου 2009/299, δεν αποσκοπεί, κατ' αυτόν τον τρόπο, στην εναρμόνιση των εθνικών νομοθεσιών.

52 Αφετέρου, πρέπει να σημειωθεί ότι απαίτηση σχετικά με το δικαίωμα εκ νέου συζήτησης της υπόθεσης ή διεξαγωγής δίκης σε δεύτερο βαθμό στην οποία να είναι δυνατή η εξέταση της ουσίας της υπόθεσης αντιστοιχεί σε εκείνη που προβλέπεται στο άρθρο 8, παράγραφος 4, και στο άρθρο 9 της οδηγίας 2016/343 στην περίπτωση που τα κράτη μέλη προβλέπουν τη δυνατότητα διεξαγωγής δικών ερήμην του υπόπτου ή κατηγορουμένου, αλλά δεν είναι δυνατή η τήρηση των προϋποθέσεων του άρθρου 8, παράγραφος 2, της οδηγίας –ιδίως η προϋπόθεση να έχει ενημερωθεί ο ύποπτος ή κατηγορούμενος για τη δίκη– διότι ήταν αδύνατος ο εντοπισμός του παρά τις εύλογες προσπάθειες που καταβλήθηκαν προς τούτο.

53 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι το άρθρο 4α, παράγραφος 1, στοιχείο δ', της αποφάσεως-πλαισίου 2002/584 δεν μπορεί να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι η δικαστική αρχή εκτέλεσης μπορεί να αρνηθεί την εκτέλεση ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης για τον λόγο ότι ο ενδιαφερόμενος δεν εκπροσωπήθηκε από δικηγόρο διορισθέντα είτε από τον ίδιο είτε αυτεπαγγέλτως στη δίκη που οδήγησε στην έκδοση της αποφάσεως ή, κατά μείζονα λόγο, υπό

την έννοια ότι η διάταξη αυτή αντιτίθεται στην επίμαχη ιταλική ρύθμιση, καθόσον δεν επιτρέπει τέτοια άρνηση, τούτο δε μολονότι η συγκεκριμένη ρύθμιση προβλέπει ότι στην Ιταλία δεν μπορεί να εκδοθεί ερήμην απόφαση χωρίς να έχει διοριστεί αυτεπαγγέλτως δικηγόρος.

54 Τρίτον, η ερμηνεία αυτή δεν αναιρείται ούτε από την οδηγία 2012/13 ούτε από την οδηγία 2013/48, τις οποίες επίσης επικαλέστηκε το αιτούν δικαστήριο χωρίς να εξηγεί τις αμφιβολίες του ως προς το ζήτημα αυτό. Στο μέτρο που το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν οι προμνημονευθείσες οδηγίες επιβάλλουν στα κράτη μέλη την υποχρέωση να διασφαλίσουν ότι οι ύποπτοι ή κατηγορούμενοι επικουρούνται από δικηγόρο διορισμένο αυτεπαγγέλτως σε δίκες οι οποίες μπορούν να οδηγήσουν στην ερήμην καταδίκη τους, το εν λόγω ερώτημα δεν είναι κρίσιμο για τον προσδιορισμό των περιπτώσεων στις οποίες επιτρέπεται η άρνηση εκτέλεσης ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης δυνάμει του άρθρου 4α της αποφάσεως-πλαισίου 2002/584.

55 Συγκεκριμένα, αρκεί να υπομνησθεί ότι, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, τυχόν αντίθεση του εθνικού δικαίου του κράτους μέλους εκδόσεως του εντάλματος προς τις διατάξεις οδηγίας δεν μπορεί να συνιστά λόγο δυνάμενο να έχει ως συνέπεια την άρνηση εκτέλεσης του ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως. Πράγματι, η επίκληση των διατάξεων οδηγίας προκειμένου να εμποδισθεί η εκτέλεση ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως θα καθιστούσε δυνατή την καταστρατήγηση του συστήματος που θεσπίστηκε με την απόφαση-πλαίσιο 2002/584, η οποία προβλέπει εξαντλητικώς τους λόγους μη εκτελέσεως (πρβλ. απόφαση της 17ης Δεκεμβρίου 2020, Generalstaatsanwaltschaft Hamburg, C-416/20 PPU, EU:C:2020:1042, σκέψεις 46 και 47).

56 Τέταρτον, το άρθρο 4α της αποφάσεως-πλαισίου 2002/584 πρέπει, επίσης, να ερμηνεύεται και να εφαρμόζεται κατά τρόπο σύμφωνο με το άρθρο 47, δεύτερο και τρίτο εδάφιο, καθώς και με το άρθρο 48 του Χάρτη, τα οποία, όπως διευκρινίζεται στις επεξηγήσεις σχετικά με τον Χάρτη (ΕΕ 2007, C 303, σ. 17), αντιστοιχούν στο άρθρο 6 της ΕΣΔΑ. Το Δικαστήριο οφείλει, επομένως, να ερμηνεύει το άρθρο 47, δεύτερο και τρίτο εδάφιο, και του άρθρου 48 του Χάρτη κατά τέτοιον τρόπο ώστε να διασφαλίζεται επίπεδο προστασίας σύμφωνο με εκείνο που κατοχυρώνεται στο άρθρο 6 της ΕΣΔΑ, όπως ερμηνεύεται από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου [απόφαση της 23ης Μαρτίου 2023, Minister for Justice and Equality (Άρση αναστολής), C-514/21 και C-515/21, EU:C:2023:235, σκέψη 51 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

57 Πάντως, κατά τη νομολογία αυτήν, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι σε όλες τις περιπτώσεις που προβλέπονται στο άρθρο 4α, παράγραφος 1, στοιχεία α′ έως δ′, της αποφάσεως-πλαισίου 2002/584 η εκτέλεση του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης δεν θίγει τα δικαιώματα άμυνας του ενδιαφερομένου ούτε το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής και δίκαιης δίκης, όπως κατοχυρώνονται στο άρθρο 47 και στο άρθρο 48, παράγραφος 2, του Χάρτη [πρβλ. αποφάσεις της 26ης Φεβρουαρίου 2013, Melloni, C-399/11, EU:C:2013:107, σκέψεις 47 έως 54, και της 23ης Μαρτίου 2023, Minister for Justice and Equality (Άρση αναστολής), C-514/21 και C-515/21, EU:C:2023:235, σκέψη 73 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

58 Το Δικαστήριο έχει επίσης κρίνει ότι η θέσπιση της αποφάσεως-πλαισίου 2009/299, η οποία ενέταξε την ανωτέρω διάταξη στην απόφαση-πλαίσιο 2002/584, στόχευε στη θεραπεία των δυσχερειών της αμοιβαίας αναγνωρίσεως των εκδοθεισών ερήμην του ενδιαφερομένου αποφάσεων οι οποίες ήταν απόρροια της υπάρξεως διαφορών εντός των κρατών μελών στο θέμα της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Συναφώς, η ανωτέρω απόφαση-πλαίσιο εναρμονίζει τις προϋποθέσεις εκτελέσεως ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως σε περίπτωση ερήμην καταδίκης, η δε εναρμόνιση αυτή απηχεί τη συναίνεση η οποία επετεύχθη από τα κράτη μέλη στο σύνολό τους αναφορικά με την εφαρμοστέα, δυνάμει του δικαίου της Ένωσης, έκταση

των δικονομικών δικαιωμάτων των οποίων απολαύουν οι καταδικασθέντες ερήμην τους οποίους αφορά ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης (πρβλ. απόφαση της 26ης Φεβρουαρίου 2013, Melloni, C-399/11, EU:C:2013:107, σκέψη 62).

59 Επομένως, το επικληθέν από το αιτούν δικαστήριο επιχείρημα ότι η υποχρέωση σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων, όπως αυτά κατοχυρώνονται στο άρθρο 6 ΣΕΕ, επιτρέπει στις αρμόδιες δικαστικές αρχές εκτέλεσης να αρνούνται την εκτέλεση ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης, περιλαμβανομένης της περίπτωσης του άρθρου 4α, παράγραφος 1, στοιχείο δ′, της αποφάσεως-πλαισίου 2002/584, όταν ο ενδιαφερόμενος δεν εκπροσωπήθηκε από δικηγόρο σε δίκη η οποία οδήγησε σε ερήμην καταδικαστική απόφαση, το οποίο, στην πραγματικότητα, έχει ως αποτέλεσμα να τίθεται ζήτημα συμβατότητας της διάταξης αυτής προς τα θεμελιώδη δικαιώματα τα οποία προστατεύει η έννομη τάξη της Ένωσης, πρέπει να απορριφθεί.

60 Τέλος, στο μέτρο που το αιτούν δικαστήριο φαίνεται να εκτιμά ότι το ιταλικό δίκαιο εξασφαλίζει υψηλότερο επίπεδο προστασίας των δικαιωμάτων άμυνας, και ιδίως του δικαιώματος νομικής συνδρομής, σε σχέση με εκείνο που απορρέει από τα θεμελιώδη δικαιώματα του δικαίου της Ένωσης, ιδίως δε από το άρθρο 47 και το άρθρο 48, παράγραφος 2, του Χάρτη, υπενθυμίζεται ότι η δικαστική αρχή εκτέλεσης μπορεί να εξαρτά την παράδοση του εκζητουμένου στη δικαστική αρχή έκδοσης του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης μόνον από την τήρηση των προϋποθέσεων που απορρέουν από τις διατάξεις αυτές και όχι από την τήρηση των προϋποθέσεων που απορρέουν από το εθνικό της δίκαιο. Πράγματι, η αντίθετη λύση θα έθιγε την ομοιομορφία του επιπέδου προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται στο δίκαιο της Ένωσης, με αποτέλεσμα την παραβίαση των αρχών της αμοιβαίας εμπιστοσύνης και αναγνωρίσεως τις οποίες η απόφαση-πλαίσιο 2002/584 σκοπό έχει να ενισχύσει και, συνεπώς, τη διακύβευση της αποτελεσματικότητας της εν λόγω αποφάσεως-πλαισίου (πρβλ. αποφάσεις της 26ης Φεβρουαρίου 2013, Melloni, C-399/11, EU:C:2013:107, σκέψη 63, και της 15ης Οκτωβρίου 2019, Dorobantu, C-128/18, EU:C:2019:857, σκέψη 79).

61 Λαμβανομένων υπόψη όλων των ανωτέρω λόγων, στο υποβληθέν προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 4α της αποφάσεως-πλαισίου 2002/584, υπό το πρίσμα του άρθρου 6 ΣΕΕ καθώς και του άρθρου 47 και του άρθρου 48, παράγραφος 2, του Χάρτη, έχει την έννοια ότι δεν αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση η οποία δεν επιτρέπει στην εκτελούσα δικαστική αρχή να αρνηθεί την παράδοση προσώπου, εκζητούμενου δυνάμει ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης που εκδόθηκε με σκοπό την εκτέλεση ποινής στερητικής της ελευθερίας επιβληθείσας στο κράτος έκδοσης του εντάλματος, εάν το εκζητούμενο πρόσωπο δεν εμφανίστηκε αυτοπροσώπως στη δίκη που οδήγησε στην έκδοση της αποφάσεως ούτε εκπροσωπήθηκε από δικηγόρο διορισμένο είτε από το ίδιο το πρόσωπο αυτό είτε αυτεπαγγέλτως, εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 4α, παράγραφος 1, στοιχείο δ′.

Επί των δικαστικών εξόδων

62 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σε αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφαίνεται:

Το άρθρο 4α της αποφάσεως-πλαισίου 2002/584/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 2002, για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης και τις διαδικασίες παράδοσης

μεταξύ των κρατών μελών, όπως τροποποιήθηκε με την απόφαση-πλαίσιο 2009/299/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2009, υπό το πρίσμα του άρθρου 6 ΣΕΕ, καθώς και του άρθρου 47 και του άρθρου 48, παράγραφος 2, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης,

έχει την έννοια ότι:

δεν αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση η οποία δεν επιτρέπει στην εκτελούσα δικαστική αρχή να αρνηθεί την παράδοση προσώπου, εκζητούμενου δυνάμει ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης που εκδόθηκε με σκοπό την εκτέλεση ποινής στερητικής της ελευθερίας επιβληθείσας στο κράτος έκδοσης του εντάλματος, εάν το εκζητούμενο πρόσωπο δεν εμφανίστηκε αυτοπροσώπως στη δίκη που οδήγησε στην έκδοση της αποφάσεως ούτε εκπροσωπήθηκε από δικηγόρο διορισμένο είτε από το ίδιο το πρόσωπο αυτό είτε αυτεπαγγέλτως, εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 4α, παράγραφος 1, στοιχείο δ΄.

(υπογραφές)